

107. Een wit beginsel

Kerstmis 2010

Als het witte zonlicht door een prisma wordt afgebogen, splitst het zich in alle kleuren, van rood tot violet. Een 'tegenprisma' ofwel een 'synprismatisch fluïdum' - wat dat ook moge zijn - brengt die kleuren weer bij elkaar. Als mensen bij elkaar komen betekent dat vrede. Vrede is alshetware een menselijk tegenprisma. Een witte vlag symboliseert die vrede en een witte Kerst symboliseert die vrede. Sneeuw verlicht de wereld. Zoals de zon die er vanmorgen op schijnt. Kerstmis is, ook al is de sneeuw versmolten, de geboorte van het licht, dat geldt voor heidenen, christenen en meteorologen; de dagen worden weer langer.

Natuurlijk, zo niet de kerk danwel de kalkoen brengt mensen rond Kerstmis bij elkaar. Maar hoe krijg je extreme politieke standpunten bij elkaar? Althans, wat zijn de voorwaarden om verschillen te kanaliseren, en niet te frustreren. In elk geval, denk ik nog steeds, een veel grotere functionele scheiding in de staatsinrichting. Niet alleen in de vorm van verschillende departementen, maar fundamenteeler. Ik recapituleer: Montesquieu's trias politica geschraagd door het legaliteitsbeginsel moet een rechtvaardige samenleving dienen. (Mogelijk komt het legaliteitsbeginsel dankzij de Grondwetscommissie van mevrouw Thomassen (cf. nr. 8) eindelijk in de Grondwet.) Van groter belang is Steiners trias organica (cf. nr. 34), geschraagd door het demarcatiebeginsel dat een staatsvrije sfeer moet garanderen. (Daar heeft de politiek vooralsnog, ondanks bezuinigingsnood, geen oren naar.)

Met het legaliteitsbeginsel en het demarcatiebeginsel zijn we er echter nog niet. Er is geen toekomst als er geen vrede is. Het streven naar vrede is iets dat alle deelnemers in de maatschappij gemeenschappelijk zouden kunnen hebben. Vandaar dat ik een derde staatkundig beginsel noodzakelijk acht, een *vredesbeginsel* (cf. nr. 53 'de geest der wet is vrede'); een constructief beginsel tegenover allerlei vormen van militaire, maatschappelijke en culturele (!) destructie. Terwijl het legaliteitsbeginsel strikt inhoudelijk van aard is, het eist immers de gebondenheid aan de inhoud van de wet, en terwijl het demarcatiebeginsel de grenzen van de staatsmacht formuleert (teneinde ruimte te creëren voor sociale cohesie, cf. nr. 74), is het vredesbeginsel niet wettelijk vast te leggen. Het is namelijk niet van de staat, het is van iedereen. Het is de witte fiets van het staatsrecht. Dat neemt niet weg dat ook het vredesbeginsel onderscheid vereist, en wel tussen goede en slechte functies c.q. eigenschappen van degene met wie men moet of wil samenwerken; dit in tegenstelling tot het plakken van etiketten of het cijfermatig verklonteren van iemands functioneren; van 0 tot 10 via zes-min tot tien. Een functioneel onderscheid dat maakt dat constructieve capaciteiten (synprismatisch) bij elkaar kunnen komen, kan een wet dus niet regelen, zo zijn we op onszelf aangewezen. Men leze er *A bar of shadow* (in mijn vertaling *Een slagboom van schaduw*) van Laurens van der Post op na.

Het vredesbeginsel is niet nieuw. Ik zie het namelijk als voortzetting van de *trāve de Dieu*, de Middeleeuwse godsvrede: men respecteerde elkaars bezittingen zolang men aan een kruistocht deelnam. Men realiseerde zich bij het vredesbeginsel - zoals Stefan Lubiencki in *Dertig beroepen en 36 roeping* opmerkt - het volgende. Negatieve eigenschappen zijn altijd zo herkenbaar, terwijl men in goede eigenschappen en idealisme juist de originaliteit van een ander tegenkomt. Zelfs Stalin had in aanleg misschien goede eigenschappen, alleen manifesteerden ze zich zo afschuwelijk gedefformeerd. Ook bij de Talibaan overheerst een ziekelijke machtswellust het vredesbeginsel. Zolang dat zo is, zolang we elkaar de kop afhakken en zolang als we met al te detaillistische wetgeving die vrede tussen burgers van bovenaf (tot op het laatste trekanker in het bouwbesluit) proberen af te dwingen, of, zoals Assange's WikiLeaks onthulde, de Verenigde Staten alleen de zwakke en verwerpelijke eigenschappen van staatshoofden lijken te inventariseren, is er geen sprake van erkenning van het vredesbeginsel. Nog niet, want misschien heeft Julian Assange eind november een waardevolle voorzet gegeven en zal Obama hem straks in de gevangenis komen opzoeken.

Uw columnist, V.L.